

EHÖ

回
向

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT

CENTRUM VOOR SHIN-BOEDDHISME V.Z.W.

Zittaart 21 - 2419 Lille (België)

JANUARI 1986

Nr 32

DANKBAARHEID

=====

Wanneer we ; bij't einde of bij 't begin van een jaar , trachten te overschouwen wat er zoal gebeurd is met b.v. onze tempel Jiko-ji , hoever we nu staan en hoe we de toekomst tegemoet gaan , dan is het overstelpende gevoel een warmte van dankbaarheid . Meestal een moeilijk te definiëren gevoel van dankbaarheid . Moeilijk, doordat onze dankbaarheid opwelt als het ware zonder een duidelijk geprofileerd object . Wie zijn we dan dankbaar ?

Dankbaarheid in de allereerste plaats voor de Boeddha van het Oneindige Licht en Leven , dat spreekt voor ons Shin-Boeddhisten vanzelf ; maar toch stuiten we willens nillens op het probleem dat Amida geen echt "wezen" is , geen persoonlijke of onpersoonlijke 'Godheid' . We moeten beroep doen om geraffineerde abstraherende vermogens van onze geest om Amida te "zien" als pure werkzaamheid : die van wat we Verlichting of Grote Mededogen noemen . Buddhologisch voelen we ons dan geruster, want Amida heeft noch vorm noch voorstelbaarheid... Of toch ?

Wanneer we naar een "lichaam" voor Amida zoeken , een of andere verschijningsvorm, zien we - en dan liefst met de ogen van Shinran Shonin ! - dan niet dat eigenlijk geheel het

bestaande niets anders is dan de vormenveelheid van het Oneindige Boeddhachap ? De wereld als lichaam van Amida... dat is allicht te ver gezocht ; dat is een visie die misschien past in een of andere mystieke aanpak of in sommige esoteriserende enthousiasmes, maar toch al te duidelijk stoelt op een sterk dualistische zijnsopvatting . Maar het is beslist een fraaie, aanlokkelijke voorstelling .

Ook in de meest aanlokkelijke voorstelling kan een doorn schuil gaan . Immers : de wereld zoals we die dagelijks ervaren, is in de eerste plaats diepgetekend door lijden . Hoe rijmen we Boedha met het lijdensbestaan ? Hoe rijgen in één kraal Amida's Grote Mededogen en Gautama's Eerste Edele Waarheid ?

Dergelijke opwerping is precies wat ons, doordeweekse lui, onderscheidt van de "myokonin", die wat bizarre 'heilige dwazen' die zo karakteristiek zijn voor het Shin-Boeddhisme . In hen valt het hoogtepunt van simpelheid van gemoed (zie zelfs het Evangelie, Matt.5:3 : Zalig zijn de armen van geest, want hun behoort het hemelrijk) samen met de vervulling van Wijsheid/Mededogen .

De myokonin is dankbaar ook voor het lijdensbestaan , ja voor het lijden zelf . Elke vorm van lijden (zowel als van vreugde) is immers een lering, is de Boedha/leraar die tot hem spreekt . "Ook de sneeuw die op mijn ziekbed valt, komt uit het Reine Land", dichtte nog de stervende haiku-dichter Issa .

Hoe merkwaardig toch ! Die "eenvoudige lui" verbazen door hun onwetend wijs-zijn en door hun diepgaand begrip en inleven van de meest abstracte Mahayana-doctrines .

Op Hawaii had Shitoku het geluk zo iemand te ontmoeten die algemeen als myokonin aangezien wordt, een lieve dame ver in de negentig, met jeugdig tintelende, schalkse oogjes. D.T.Suzuki heeft haar gedichten besproken in zijn merkwaardig "Mysticism : Christian and Buddhist" . Het was voor Shitoku een alleszins onthutsende ontmoeting . Hoever zijn we hier niet van de Christelijke zoetgezalfde vrouwelijke heiligen!

Aan zoiets kan men het duidelijkst het fundamentele verschil tussen beide religies vaststellen .

Het aanvoelen van Amida 'Oya-sama' (Amida vader/moeder) als verlichting precies midden in het lijdensbestaan, is dat eigenlijk ook niet de emotieve reactie op de gelijkstelling van samsara en nirvana door de filosoof Nagarjuna , sleutelstuk van geheel het Mahayana-denken . Wanneer inderdaad de lijdenswereld in essentie niet verschilt van de Verlichting, dan dient men zijn dankbaarheid ook te richten op de dingen in dit lijdensbestaan !

Diezelfde D.T.Suzuki (ditmaal in "Shin Buddhism - Japan's Major Religious Contribution to the West") onderlijnt hoe dankbaarheid als menselijke beantwoording van het Grote Mededogen, in het Shin-Boeddhisme een waarlijk 'theologische' grootteorde krijgt , - een belangrijkheid allicht uniek in vergelijking met de diverse vormen van dankbaarheid die men in andere wereldbeschouwingen aantreft , zowel in het Christendom als in de andere vormen van Boeddhisme . Voor de mens is immers dankbaarheid wat het Grote Mededogen voor het Oneindige Boeddhaschap is . De Naam van het Boeddhaschap, Namu Amida Butsu, manifestatie in tijd en ruimte van de Gelofte-Kracht (alle wezens zonder onderscheid te verlossen), vindt zijn existentiële weerspiegeling in de Nembutsu , Namu Amida Butsu van dankbaarheid , welke in 's mensen hart door Amida opgewekt wordt .

Dankbaarheid is dan ook het meest markante gevoel voor de Shin-Boeddhist ten opzichte van de totaliteit van het bestaande , ook in het onaangename, het kwade, het verderfelijke . Zijn dankbaarheid transcendeert immers elke concept van goed of kwaad . Zegt Shinran Shonin in Tannisho immers niet : "In 't algemeen gesproken, ken ik helemaal geen verschil tussen goed en kwaad . Moest ik weten wat goed is volgens het gemoed van de Tathagata, dan zou ik inderdaad het goede kennen ; moest ik weten wat kwaad is volgens het gemoed van de Tathagata, dan zou ik inderdaad het kwade kennen . Maar in deze wereld van veranderlijkheid, dit brandende huis voor de dwaze met passies gevulde mens, daar is dat allemaal ijdel-

heid en onzinnig gepraat."

Dankbaarheid, als Boeddhistische 'theologische' deugd, richt zich op alle wezens zonder enig onderscheid . Toch is de alledaagse mens daartoe niet in staat . Hoe moeilijk is voor ons dankbaar te zijn zelfs tegenover de wezens die ons het nauwst aan het hart liggen ! Dankbaar zijn : voor onze ouders, voor onze naastbestaanden, voor het landschap waarin we leven, voor de zon die ons licht en leven schenkt, voor onze onderwijzers, leraars, geleerden, politici...

De hedendaagse maatschappij, met haar zenuwachtig opblazen van alle "ik"-denken (meestal onder bedrieglijke slogans als "sport", "entrepreneurschap", "zelfverwerkelijking" e.d.m.) verzet zich met hand en tand tegen elke vorm van (onbetaalde) dankbaarheid . Het 'opeisen' neemt de plaats in die het 'danken' toekomt ; het 'krijgen' onderdrukt het 'schenken'; de 'verworven rechten' brengen de 'natuurlijke plichten' tot stilzwijgen . waar blijft er dan nog plaats over voor zoiets vaags en nutteloos als dankbaarheid zonder bijbedoelingen ?

Hier zien we hoe on-werelds het Boeddhisme inderdaad is . Hoe on-modern en hoe a-psychologisch het Shin-Boeddhisme is, waar zo sterk de nadruk wordt gelegd op de dankbaarheid en toch zo weinig op onmiddellijk en voyant succes !

Shinran Shonin zel daarvan het meest markante voorbeeld . Hij wordt verbannen ; hem wordt het zwijgen opgelegd ; hij heeft geen tempel, geen organisatie, geen Pope-mobil en geen Rolls-Royces . Maar geheel zijn werk loopt over van dankgevoelens : voor de Boeddha's en voor de Bodhi-sattva's, voor de leraars en patriarchen, voor zijn meester Honen vooral , ook al deelt hij niet in alles diens visie .

Dit laatste is van belang voor wie de houding in het leven van de Shin-Boeddhist wil verstaan : dankbaarheid is niet blind overnemen of navolgen . Ik moet elk moordenaar dankbaar zijn voor de les in Boeddhisme die hij (allicht buiten zijn weten om) aan mij geeft , - maar niet hem moet ik

navolgen, wèl de Boeddha-leer ! Anders gezegd : onze dankbaarheid moet primeren boven het voorwerp van onze dankbaarheid, het ding, het wezen, de persoon tot wie onze dankbaarheid zich richt .

Daarom danken we onze meester voor hetgeen hij ons heeft geleerd, voor de raadgevingen die hij ons gegeven heeft . We hoeven hem niet te danken omdat hij vegetariër, kettingroker, alcoholieker, asceet, vrouwenloper, pederast, astroloog, communist, nazi enz. is . Wat in onze dankbetuiging van belang is, dat is het Dharma-inzicht dat hij ons mededeelde .

In Rennyō Shonins Belijdenis horen we als besluit : "We spreken hierbij onze dank uit, voor de Stichter Shinran Shonin en de meesters die hem opgevolgd hebben , en bevestigen hierbij ons voornemen het door hen getoonde pad te volgen ."

Bij dit jaarsbegin, spreekt Shitoku zijn persoonlijke dank uit voor de rijkdom die hij mocht ontvangen van Amida en van Gautama, van de Meesters uit Oost en West, van de Wijzen en Patriarchen van het Kleine en van het Grote Voertuig, van Shinran Shonin en zijn opvolgers tot en met Zenmon Kosho Ohtani en de huidige Go-Monshu, - maar ook voor zijn ouders en voorouders, zijn gezin, zijn vrienden hier in Europa, in Japan, Hawaii en 't vastelandse Amerika, - zijn dorps-, lands- en wereldgenoten, de hele mensheid met al het grootste dat ze gepresteerd heeft maar ook voor haar verdorvenheden en narigheden van alle slag, voor de dieren, de planten, de goden en geesten, de engelen en de demonen, - voor de boeken, de muziek, het rode avondlicht dat over de bergen streelt, de buizerd die zijn prooi zoekt, het opstuivende zand, de rotsen, de oceanen, de sterren, de verre onzichtbare melkwegstelsels.

En vooral, nu ter gelegenheid van 13 januari, het gedenken van Zuiken Saizo Inagaki, een heel bijzondere stroom van dankbaarheid voor Shitoku's 'zenjishiki', Dharmavriend en -leraar . NAMU AMIDA BUTSU .

T A N N I S H Ō XII

Dit twaalfde hoofdstuk bevat twee zeer belangrijke motieven wat het praktische leven en de omgang met anderen betreft. Het eerste is de vraag naar de noodzaak van intellectuele kennis in het religieuze beleven . Het tweede motief is dat van het ingaan op discussies van discursieve aard, welke volstrekt nutteloos en fundamenteel on-Boeddhistisch zijn, vermits de psychologische ondergrond ervan berust op een intellectualistische zelfbevestiging.

BETREFFENDE DE BEWERING DAT MEDE-BEOEFENAARS (van de Nembutsupraktijk) DIE DE SUTRA'S EN DE SASTRA'S^a NIET LEZEN EN BESTUDEREN,
DAT DIE LIEDEN HUN GEBORTE (in het Reine Land) NIET VERZEKERD IS .

a - sūtra's en śāstra's : de leerredenen van de Boeddha, d.i. de "canonieke" schriftuur, en de commentaren erop .

DERGELIJKE BEWERING IS VOLKOMEN ONGEGROND EN VERDIENT GEEN VERDERE OVERWEGING .

Deze houding is niet dogmatisch, maar pragmatisch vermits het opwerpen van intellectuele vragen in het gemoed van niet-intellectueel gevormden enkel troebele vragen en een gevoel van onzekerheid en twijfel kan oproepen. In het "enkelvoudige gemoed (i-shin)", zolang er geen problemen oprijzen, is het overbodig vragen op te werpen . Wanneer echter vragen oprijzen, is het noodzakelijk deze vragen te beantwoorden . Hiervoor is dan wél studie, o.a. van de sutra's en de sastra's noodzakelijk !

DE WARE LEER MAAKT IMMERS DE BETEKENIS VAN DE WAARHEID EN DE WERKELIJKHEID VAN DE ANDER-KRACHT DUIDELIJK .

WANNEER NU IEMAND DE NEMBUTSU ZEGT UIT VOLLE VERTROUWEN IN DE VOORTIJDELIJKE GELOFTE^a, DAN WORDT HIJ BESLIST EEN BOEDDHA .

a - de gelofte van Amida-Dharmākara (Amida = schatkamer van de Leer) dat alle wezens zonder onderscheid de Verlichting zullen verwezenlijken.

BUITEN DIT (vertrouwen) , WAT VOOR STUDIE IS DAN NOG NOODZAKELIJK VOOR DIE GEBORTE ?

WANNNEER EVENWEL EEN PERSOON IN VERWARRING GERAAKT OMTRENT DEZE WAARHEID, DAN DIENT DIE ZICH ALLESZINS IN DE STUDIE TE STORTEN OM TE KOMEN TOT HET VATTEN VAN DE ZIN VAN DE VOORTIJDELIJKE GELOFTE .

ZELFS VOOR IEMAND DIE IJVERIG DE SUTRA'S EN DE SASTRA'S LEEST EN GRONDIG BESTUDEERT, BLIJFT HET PROBLEEM VAN NIET-BEGRIJPEN VAN DE FUNDAMENTELE BEDOELING VAN DE HEILIGE LERINGEN : DAT IS IMMERS EEN JAMMERLIJKE MISLUKKING !

VERMITS HET ENKEL OM DE NAAM^a GAAT , WELKE GEMAKKELIJK TE ZEGGEN EN TE ONTHOUDEN IS, (zelfs) VOOR IEMAND DIE GEEN ENKEL SCHRIFTEKEN KENT EN DE ZINNEN VAN DE SUTRA'S EN DE SASTRA'S NIET VERSTAAT,

(om die reden) WORDT (de Nembutsu) DE "GEMAKKELIJKE PRAKTIJK"^b GENOEMD .

a - De Naam (myōgō) is NAMU AMIDA BUTSU , de actualisering van de Verlichting , van de identiteit van samsāra, de lijdenswereld, en nirvāna, de vreugdewereld . In de Naam ligt ook de één-heid van gelovige en Boeddhaschap . De "Nembutsu" is de "myōgō" omgezet in menselijk denken en verklanken . Hij is het (soteriologische) 'praxis'-aspect van de Naam, waar myōgō meer terugslaat op het (metafysische) Leer-aspect .

b - De Gemakkelijke Praktijk (i-gyō) wordt reeds vermeld in een aan Nagarjuna toegeschreven tekst . De Gemakkelijke Weg is het 'Pad van het Reine Land', dat gesteld wordt tegenover de Moeilijke Praktijk van het 'Pad der Wijzen' .

STUDIE CENTRAAL STELLEN, DAT IS HET PAD DER WIJZEN .

DAT IS DE MOEILIJKE PRAKTIJK .

ER IS OOK EEN SCHRIFTUURPASSAGE OVER PERSONEN DIE ZICH IN DE STUDIE STORTEN MET VERKEERDE BEDOELINGEN, ZOALS HET VERGAREN VAN ROEM EN VOORDEEL .

IK VRAAG ME AF OF ZULKE PERSONEN IN 'T VOLGENDE LEVEN DE GENOORTE KUNNEN VERWEZENLIJKEN ?

TEGENWOORDIG ZIJN ER AANHANGERS VAN DE ENKEL-NEMBUTSU EN LIEDEN VAN HET PAD DER WIJZEN DIE MET ELKAAR TWIST ZOEKEN OMTRENT DE LEER EN ARGUMEN-

TEREN ALS "MIJN SCHOOL^a IS SUPERIEUR , DE ANDERE SCHOLEN
ZIJN MINDERWAARDIG !"

DAN RIJZEN DE VIJANDEN VAN DE LEER^b OP EN WORDT DE LEER
BELASTERD .

*a - school (shū) : de diverse vertakkingen van
het Boeddhisme zijn geen 'sekten', geen 'afscheu-
ringen', maar diverse interpretaties en stromin-
gen, a.h.w. 'scholen' waarin diverse methodes
toegepast worden .*

*b - vijanden van de Leer : de grootste vijanden
van de Leer van de Boeddha zijn de 'drie bevek-
kingen' : begeerte, haat en onwetendheid .*

IS (zo'n houding) OP ZICHZELF AL GEEN BELEDIGEN EN BELAS-
TEREN VAN DE LEER DIE MEN (beweert) AAN TE HANGEN ?

ZELFS AL ZOU DEN ALLE (andere Boeddhistische) SCHOLEN SAMEN
BEWEREN :

"DE NEMBUTSU IS ER VOOR DE WAARDELOZEN ; DIE SCHOOL IS
OPPERVLAKKIG EN VULGAIR ."

DAN NOG (zoudt ge dienen te antwoorden) ZONDER OOK MAAR IN
HET MINST TE VERVALLEN IN POLEMISEREN :

"VERMITS WIJ AANVAARDEN EN GELOVEN DAT, WANNEER EEN DWAAS
WEZEN MET HEEL WEINIG MOGELIJKHEDEN, NET ZOALS WIJZELF,
DAT ZELFS NIET EEN SCHRIFTTOKEN KAN HERKENNEN, ZICHZELF
VOLKOMEN TOEVERTROUWT (aan Amida's Voortijdelijke Gelofte)
EN DAN TOCH VERLOST WORDT,

DAN MAG DIT VOOR IEMAND (die boogt op een) HOGERE ONTWIK-
KELING, MISSCHIE LAAG EN MINDERWAARDIG LIJKEN .

MISSCHIE ZIJN ANDERE LERINGEN INDERDAAD (intellectueel)
SUPERIEUR,

MAAR VOOR ONS, WIER MOGELIJKHEDEN ONTOEREIKEND ZIJN, ZIJN
ZE TE MOEILIJK OM IN DE PRAKTIJK TE BRENGEN .

DE FUNDAMENTELE BEDOELING VAN ALLE BOEDDHA'S IS DAT ELK
VOOR ZICHZELF EN METEEN OOK VOOR ALLE ANDERE WEZENS
BEVRIJDING UIT GEBOORTE-EN-DOOD BEREIKT .

ER IS DUS GEEN REDEN OM (mijn) PRAKTIJK VAN DE NEMBUTSU TE
BELASTEREN ."

ER IS BOVENDIEN EEN SCHRIFTUURPASSAGE WELKE ZEGT :

"WAAR REDETWISTEN HEERST, DAAR RIJZEN DE BLINDE PASSIES^a

OP ;

DE WIJZE VERMIJDE ZULKE PLAATS ."

a - blinde passies : bonnō ; zie Glossarium in Ekō 15 . De zes basis-driften zijn: begerigheid, haat, dwaasheid, hoogmoed, twijfel en verkeerd inzicht .

NOG WOORDEN VAN DE WIJLEN SHONIN :

"VERMITS DE BOEDDHA ONDERRICHTTE DAT ER LEVENDE WEZENS ZIJN DIE VOLKOMEN IN DEZE (Nembutsu-)LEER VERTROUWEN STELLEN

EN OOK (andere) LEVENDE WEZENS DIE DEZE LEER Zouden BELASTEREN,

DAARUIT CONCLUDEER IK DAT BOEDDHA'S ONDERRICHT INDERDAAD JUIST EN WAAR IS .

OM DIE REDEN MEEN IK DAN OOK DAT MIJN GEBOORTE (in het Reine Land) DES TE MEER VERZEKERD IS .

MOEST DOOR ENIGE MISREKENING IEMAND (deze Leer) BELASTEREN DAN WAARLIJK ZOU HET VERBAZEND ZIJN DAT, ALS ER MENSEN ZIJN DIE ERIN VERTROUWEN, ER OOK GEEN LIEDEN Zouden ZIJN DIE (deze Leer) Zouden BELASTEREN .

DIT BETEKENT EVENWEL NIET

DAT (de Nembutsu) ABSOLUUT DOOR IEMAND DIENT BELASTERD TE WORDEN !

IK SPREEK HIER ENKEL (over het feit) DAT DE BOEDDHA WEL WIST DAT ER BEIDE Zouden ZIJN :

(zij die) VERTROUWEN EN (zij die) BELASTEREN.

(Dit) ONDERRICHTTE HIJ PRECIËS OPDAT DE MENSEN GEEN TWIJFEL MEER Zouden HEBBEN ."

ALDUS (waren zijn woorden).

WIJDEN DE MENSEN IN DEZE TIJDEN ZICH NIET AAN STUDIE (vooral) OM EEN EINDE TE KUNNEN STELLEN AAN ANDERMANS KRITIEK

EN OM ZICH HOOFDZAKELIJK TE WIJDEN AAN DEBATTEREN EN REDE-TWISTEN ?

MAAR WANNEER IEMAND STUDEERT OM MEER EN MEER DE FUNDAMEN-
TELE BEDOELING VAN DE TATHAGATA TE DOORGRONDEN
EN BEWUST TE WORDEN VAN DE BETEKENIS EN DE UITGESTREKTHEID
VAN DE MEDEDOGENDE GELOFTE ,
EN WANNEER DIE IEMAND DAN HET BELANG INZIET (van het feit)
DAT ER BIJ DE VOORTIJDELIJKE GELOFTE GEEN KWESTIE MEER IS
VAN GOED EN KWAAD OF VAN REIN EN ONREIN,
WEL, VOOR IEMAND DIE ZICH HIEROVER ZORGEN MAAKT, (zich
afvragend) HOE GEBOORTE (mogelijks) IS VOOR EEN ELLENDIG
PERSOON (als hemzelf),
DAN IS HET WAARDEVOL GELEERD TE ZIJN !

MAAR BEDREIGINGEN UITEN TEGENOVER IEMAND DIE PER GELUK EN
ZONDER ENIGE BIJGEDACHTEN IN HARMONIE IS MET DE VOORTIJD-
DELIJKE GELOFTE EN DAARBIJ DE NEMBUTSU UITSPREEKT,
DOOR (te beweren) DAT HET ENKEL DOOR STUDIE IS (dat de
Geboorte verwezenlijkt wordt) ENZ.
DAT IS EEN HANDELING TYPISCH VOOR EEN DHARMA-BLOKKERENDE
DUIVEL, EEN VIJAND VAN DE BOEDDHA .

NIET ENKEL MIST ZO EEN PERSOON "SHINJIN" VAN DE ANDER-
KRACHT , MAAR HIJ PROBEERT OOK ANDEREN IN VERWARRING TE
BRENGEN DOOR VERKEERDE GEDACHTEN .

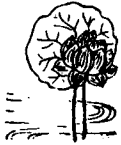
IN NEDERIGHEID ZOU ZO'N PERSOON ERTEGEN MOETEN OPZIE ZICH
TEGEN DE BEDOELING VAN DE WIJLEN MEESTER AF TE ZETTEN .

EN VERDER ZOU HIJ HET MOETEN BETREUREN NIET IN HARMONIE TE
ZIJN MET AMIDA'S VOORTIJDELIJKE GELOFTE .

SHINRANS PLAATS IN HET BOEDDHISME

(XV)

Vocaal wordt de Nembutsu volgens de Japanse traditionele formulering als "Namu Amida Butsu" uitgedrukt . Maar de Chinese formulering "Na-mo O-mi-t'o Fo" of de Viëtnamese of de Koreaanse komen qua intensiteit en geladenheid op hetzelfde neer . Het is immers geer kwestie van klankwaarde . Denkt men aan een "heilige" of "magische" formulering , dan toont de dagelijkse praktijk vlug aan dat dergelijke waarde zeker niet gekoppeld is aan het uitspreken van de juiste klanken op de juiste toonhoogte en met de juiste stembuigingen .

Reeds een korte vertrouwdheid met de Jodo-Shinshu-liturgie laat blijken dat naast "Namu Amida Butsu" ook "Namandabu" en "Namo Amidanbu" voorkomen . Sommige Engelsprekenden, die de "Japanse" wijze van uitspraak nogal lastig vinden, hebben zelfs de vorm "Namo Amida Buddha" ingevoerd zonder dat deze "vereuropaaniserende vervorming" ergens erger gewekt heeft . Elk officiant, elk gelovige zal dit daarbij nog doen op zijn manier wat betreft ritme, tonaliteit, musicaliteit . We bevinden ons hier dan ook wel ver van de Indische of Tibetaanse mantra !

Wat bij de Nembutsu dan wèl van belang is, dat is het uitspreken zelf en daarbij ook de zin die de uitspreker hecht aan het uitspreken en aan het uitgesprokene (ook hier zouden we trouwens best kunnen spreken van een overlapping, zo niet van een ware identiteit van uitspreker en uitgesprokene) .

Wil men zich houden aan de originele betekenis van de Nembutsu als zijnde de transliteratie van het Sanskriet Nāmo Amitābhāya Buddhāya , dan komt deze, ietwat uitgebreid en geëxpliciteerd, op het volgende neer: "Hulde aan de Boeddha van het Eindeloze Licht en van het Eeuwige Leven".

Zulk Licht is natuurlijk geen fysisch licht . Het is een "hinderloos" "overall gelijk aanwezig" "schaduwloos" licht : de Verlichting , de al-doordringende Wijsheid (prajñā) . En het Leven is hier niet de tijdspanse tussen geboorte (of juist : conceptie) en dood, maar betekent hier dat wat het leven leefbaar maakt : het Grote Mededogen (mahākaruṇā) .

Vermits Wijsheid plus Mededogen de noodzakende eigenschappen zijn waardoor wij het Boeddhaschap ervaren, is Boeddha Amitābha niet zomaar een Boeddha-figuur zoals er vele voorkomen in de Boeddhistische mythologische of meditatieve structuren, maar het Boeddhaschap 'par excellence' : de Boeddha van het Eindeloze Boeddhaschap .

De Nembutsu is dus primair een hulde aan het Absolute Boeddhaschap ; later voegde zich hierbij de gedachte aan "toevlucht" : een toevlucht zoeken IN de Verlichting .

Toch mag men niet blijven stilstaan bij de wat oppervlakkige conceptie van de Nembutsu als vererings- of toevluchtsformule - noch zelfs als meditatief formule .

In de vroege stadia van de Reine-Landdoctrine werd de Nembutsu inderdaad gebruikt als meditatief formule . Dit gebruik blijft overigens, zoals we vroeger reeds zagen, vervat in de 17de, 19de en 20ste Geloften van Amida-Dharmakāra volgens de Grote Sutra (Dai Kyō) .

Maar eens dat men, in een omgekeerde evenredigheid met de progressie van het verval van de Leer, Shinrans opvatting deelt dat, om dat verval te compenseren en het soteriologische evenwicht te behouden, ook de "praktijken" door de opeenvolgende patriarchen scherper gesteld worden, dan kan men de Nembutsu als religieuze techniek niet langer in het centrum van de Reine-Landgedachte stellen .

Men mag daarbij gerust aannemen dat , moest zulks het geval geweest zijn , de Nembutsu na enkele eeuwen reeds zijn markante uniciteit zou verloren zijn en plaats zou zijn gaan innemen bij de talrijke mantra's en dhārāni's die in heel wat andere Boeddhistische scholen gebruikt werden en worden .

Een korte vergelijking met de zo populaire 'Tibetaanse' mantra "Om Mani Padme Hum" duidt zeer afgetekend aan dat er tussen deze mantra en de Nembutsu inderdaad fundamentele verschillen bestaan . Zo b.v. hebben we in Om Mani Padme Hum twee lettergrepen waaraan geen enkele discursieve betekenis kan gekoppeld worden . 'Om' en 'Hum' zijn klankvormen met een meditatief-magische geladenheid, die de wél verstaanbare en verklaarbare 'Mani Padme' ('juweel in de lotus') a.h.w. omvatten, in het niet-discursieve insluiten en naar voren en naar achteren verlengen . Daar-

tegenover vormt de Nembutsu een afgerond en duidend geheel : Ere zij Amida Boeddha . De Reine-Landpatriarchen en Shinran zelf hebben er steeds (en niet zonder een zeker welbehagen) op gewezen dat de Nembutsu "gemakkelijk uit te spreken, gemakkelijk te onthouden, gemakkelijk te verstaan" is .

Het bijzondere lot, de bijzondere roeping van de Nembutsu wordt evenwel eerst verklaarbaar door zijn eigen-aardige, dynamische en zelfs dialectische structuur .

Een analyse op primair niveau zal ons ertoe brengen het eerste lid "Namu" (Sanskriet 'namah') te her-kennen als "ik eer, ik huldig, ik neem mijn toevlucht", d.i. als het inhoudelijke onderwerp van een zin, waarvan het gezegde dan 'eerbetuiging, toevlucht, overgave' (= shinshin) is . En de component "Amida Butsu" fungeert dan als het voorwerp van 'shinjin' . De formulering in haar geheel wordt dan ervaren als een bijeenbrengen van onderwerp (subject = de gelovige) en voorwerp (object = de Boeddha) . Wordt dit bijeenbrengen sterker aanvoeld, dan is de volgende stap de mystieke vereenzelviging , een in-elkaar-vloeien van Namu=de vereerder en Amida Butsu=de vereerde , wat ons een 'bhakti' induceert : waar de persoon van de vereerder versmelt met de persoon van de Vereerde , een persoonlijke relatie van de gelovige en zijn "God" .

Voor dergelijke "persoonlijke relatie" is er evenwel geen plaats in het Boeddhisme, waar de persoon van elke metafysische permanentie ontdaan wordt om slechts een psycho-somatisch aggregaat van veranderlijkheden en illusies te zijn . Een bhaktische houding is dus principieel strijdig met elke vorm van Boeddhistisch heilstreven .

Een tweede, wat diepere analyse van de Nembutsu toont ons aan dat er in Namu Amida Butsu geen plaats is voor een statische of persoonlijke relatie in de aard van "ik = Amida" . De Nembutsu is een dynamisch gebeuren .

Het "ik" dat we impliciet en terwille van de vertaalbaarheid in "Namu" ingeschoven hebben, kan niet op zichzelf gedacht worden . Het stellen van een "ik" (als 'zelf', 'ziel', 'persoonlijkheidskern', kortom als 'ātman') is immers in strijd met geheel de Boeddhistische traditie, en wel precies met dat deel van die traditie dat maakt dat het 'Boeddhisme' inderdaad en terdege 'Boeddhistisch' is . Men kan immers slechts van

een werkelijk 'Boeddhisme' spreken zolang de basisvaststellingen van "anattā" (vanuit de Theravāda-doctrine van 'puḍgala-nairātmya') en van "śūnyatā" (vanuit de Madhyamika-doctrine van 'dharma-nairātmya') telkens opnieuw in elk aspect van wat men voorhoudt, kunnen ingeschoven worden . Een "ik" kan immers slechts empirisch en relationeel opgevat worden . Een "ik" kan niet afgescheiden worden uit het verband waarin het optreedt en waarin het in afhankelijkheid van oorzaken en omstandigheden tot een voorlopig bestaan komt .

In de Nembutsu vertegenwoordigt "Amida Butsu" de noodzakelijke hoofdrelatie voor een "ik" dat 'Namu' zou zijn . Dergelijk "ik" komt slechts tot bestaan dank zij de Amida-Butsu-relatie . Het kan niet van "Amida Butsu" afgescheiden worden . Het is zelfs - in zekere zin - op een bepaald dynamisch-causaal niveau , omwisselbaar met Amida . Hierdoor stroomt de "ik"-verwoording over in Amida Butsu ; ook omgekeerd : de Amida-Butsu-verwoording stroomt over in het "ik" . Er is een complex samenspel, een "lus" van beide bestanddelen . En die feedback-lus is zo doorslaggevend dat de beide bestanddelen , die we voordien in een subject/object-verhouding ervaren hebben, niet meer los van elkaar kunnen gedacht worden , maar die ook niet aan elkaar kunnen geïdentificeerd worden .

Als werkhypothese kan men de beide bestanddelen weliswaar onderscheiden , maar in hun essentialiteit staan ze met elkaar in zo'n nauw oorzakelijk en noodzakelijk verband dat we ze slechts ervaren als een onophoudelijk, schier buiten-ruimtelijk overspringen van krachten . Zoiets als de wisselstroom in een gloeilamp, die zo'n 50 keer per seconde heen-en-weerspringt, maar ons toch de illusie van een gelijkstralend licht bezorgt .

Voor de Nembutsu zijn we aldus afgestapt van de potentiële eenheid voorgesteld als

ik = Amida

om hem in een volgende stap te benaderen als

"ik" $\rightleftharpoons$ "Amida"

waarbij de aanhalingstekens dienen om de betrekkelijkheid van elk van beide termen weer te geven .

Toshikazu Arai : De Myogo als Religieus Symbool

In deze bijdrage zou ik graag de betekenis en de functie van de Myogo , de Naam van Amida Buddha , willen verduidelijken .

In het begin van het hoofdstuk "Praktijk" van de Kyogyo-shinsho , is er een passage die zegt : "de Grote Praktijk betekent het uitspreken van de naam van de Tathagata van het Hinderloze Licht" . Shinran citeert tevens een passage uit de grote Sutra : "Wat betreft de kracht van de Voortijdelijke Gelofte van die Boeddha , iedereen die zijn Naam gehoord heeft en verlangt in zijn land geboren te worden , zal dit land bereiken en de toestand van niet-terugvallen verwezenlijken."

Het is niet overdreven te stellen dat de Myogo , de Naam , het scharnierpunt van geheel de Jodo-Shinshu doctrine is . Nu is mijn vraag in hoeverre de Myogo kan "vertaald" worden als een religieus symbool in de Westerse context en , zo dit mogelijk is , wat het dan betekent verlost te worden door het uitspreken van de Myogo .

De Hongwanji-school verklaart de Myogo met de termen "hottai-myogo" (de Naam als Essentie van de Dharma) en "myotai-funi" (de Onafscheidbaarheid van de Naam en de Essentie) . De zin van deze termen is dat , aangezien Amida Buddha geheel zijn werkzaamheid heeft gelegd in zijn Naam , NAMU AMIDA BUTSU , de Myogo inderdaad de voortijdelijke Gelofte is . Daardoor is de Myogo altijd werkzaam op de levende wezens ten einde ze te verlossen , ongeacht of ze de Naam uitspreken of niet . Terwijl gewone namen niet volledig kunnen uitdrukken waarvoor ze gebruikt worden , kan de Myogo dit wél doen dank zij Amida's werkzaamheid .

Ofschoon deze uitleg volkomen begrijpelijk is in het licht van Shinrans geschriften , bestaat het gevaar dat hij de indruk kan wekken dat de Myogo een entiteit ('monogara') is welke bestaat buiten de wezens die erdoor dienen verlost te worden .

Anderzijds bepaalt Rijn Yasuda , van de Otani-school , de Myogo als een symbool , in de zin dat de Voortijdelijke Gelofte , die vormloos is , het ontstaan heeft gegeven aan een vorm die men dan de Myogo noemt . In zijn "Hajime ni Myogo Ari" (In den Beginne was de Naam), zegt hij dat , ofschoon de Voortijdelijke Gelofte ontstaan heeft gegeven aan de vorm welke de Myogo genoemd wordt , die gelofte enkel in de Myogo bestaat . Het vormloze wordt a.h.w. "gered" door de vorm . In deze zin bestaat de Myogo vóór de Voortijdelijke Gelofte . Yasuda vervolgt met te stellen dat de werkelijkheid slechts werkelijkheid wordt wanneer ze zich manifesteert met betrekking tot de mens : daardoor wordt Namu Amida Butsu eerst werkelijkheid wanneer de levende wezens de Myogo uitspreken .

Yasuda's aanpak van de Myogo is gebaseerd op zijn persoonlijke religieuze ervaring en heeft een sterk overtuigende kracht . Nochtans houdt precies dit een zwak punt in : het klinkt veel te subjectief . Om de lering van de Jodo-Shinshu buiten de Japanse culturele sfeer uiteen te zetten , zou een meer logische, objectieve verklaring wenselijk zijn .

Professor Takamaro Shigaraki , van de Ryukoku Universiteit , beschouwt eveneens de Myogo als een religieus symbool . Door Paul Tillich's bepaling van religieuze symbolen op de Myogo toe te passen , stelt hij dat de Myogo wijst op een absolute realiteit waaraan hij deelachtig is , zonder er evenwel ooit identisch mee te worden . Ofschoon deze aanpak zeer verlokkelijk is , bestaat er toch een zeker gevaar in Tillich's bepaling te gebruiken voor een verklaring van de Myogo . Voor Tillich is immers God de bron van alle heiligheid en heilige dingen , waartoe ook de religieuze symbolen behoren , zijn heilig vermits ze naar God verwijzen . Hij

geloofd dan ook niet aan een dimensie waarin het symbool en het gesymboliseerde één worden . Tillich legt er de nadruk op dat enkel God behoort tot de metafysische wereld, dan wanneer alle religieuze symbolen tekenen zijn van een fysisch , werelds bestaan . De gevolgtrekking van het toepassen van Tillichs definitie van religieuze symbolen op de Myogo is dat de Myogo een duider is van absolute realiteit, maar er nooit identisch aan wordt .

Nochtans is dit standpunt strijdig met Shinrans uitspraak in Mattosho (hoofdstuk 9) : "Ofschoon we praten over de Voortijdelijke Gelofte en over de Myogo , verschillen ze niet van elkaar . Er is geen Myogo afgescheiden van de Voortijdelijke Gelofte ; er is geen Voortijdelijke Gelofte afgescheiden van de Myogo." Ook in Kyogyoshinsho wordt gezegd : "De centrale bedoeling van de Grote Sutra is de Voortijdelijke Gelofte van de Tathagata duidelijk te maken ; de essentie van de Sutra is de Myogo van de Boeddha." Dit betekent dat de Voortijdelijke Gelofte en de Myogo van elkaar niet af te scheiden zijn in het bereik van de religieuze ervaring .

Al die verschillende opvattingen over de Myogo vinden in Shinrans geschriften een zekere grond . De verschillen in opvatting ontstaan eigenlijk uit het feit dat elk van die inzichten een klemtoneel legt op één bepaald aspect van de Myogo en andere aspecten minimiseert . Mijn persoonlijk standpunt is dat de Myogo fundamenteel een "naam" is . Een naam zijnde , duidt hij op een zekere verborgen realiteit, maar heeft hij geen eigen vaste eigenschappen . Daarom , als hij verschijnt b.v. in kinderliedjes en kinderspelen , dan is Namu Amida Butsu enkel een teken dat op een zekere gemoedstoestand wijst . Maar voor de overtuigde Shin-Boeddhist, is hij een heilige naam die naar diepere niveaus van religieuze beleving leidt . In deze zin kan de Myogo inderdaad een religieus symbool naar Tillichs definitie zijn .

In dit verband, dient gewezen te worden op wat Shinran zegt in zijn Jinen-honisho : "Amida Buddha is een geschikt middel waardoor de wezens in kennis gebracht worden van de werkzaamheid van jinen ." Om het letterlijk te zeggen : dit betekent dat Amida Buddha en zijn naam slechts symbolen zijn voor een absolute realiteit die diverse namen gekregen heeft , als jinen , hossho hosshin , shinjitsu , enz. Nochtans , zolang we de Myogo zien als enkel een wijsvinger die duidt naar realiteit en we trachten die realiteit te bereiken door middel van de kracht van de Myogo, blijft er een grote tijdruimtelijke afstand tussen het symbool en het gesymboliseerde . Zo b.v. zegt de Amida-kyo dat er een afstand is van tien triljoenen Boeddhalanden tussen onze Shaba-wereld en Amida's Reine Land ; wanneer we zijn naam elke dag en op elk ogenblik , zonder onderbreking in eenheid van gedachte uitspreken , dan zullen we op het moment van onze lichamelijke dood door Amida onthaald worden . Op dit niveau van nembutsu (de nembutsu van de 20ste Gelofte geheten), wordt de Myogo behandeld als afgescheiden van elke realiteit .

De Myogo heeft evenwel een andere dimensie, waarin hij waargenomen wordt als eenheid met de Voortijdelijke Gelofte . Hier divergeert de Myogo beslist van Tillichs bepaling van religieus symbolisme . In deze dimensie , wanneer de nembutsu-beoefenaar de Myogo uitspreekt, wordt hij a.h.w. automatisch en simultaan gegrepen door Amida's Voortijdelijke Gelofte en verblijft hij in absolute realiteit . Met andere woorden : indien de Myogo waarlijk een duider naar realiteit is, dan is de realiteit eerst actueel wanneer de Myogo uitgesproken wordt .

De onafscheidbaarheid van de Voortijdelijke Gelofte en de Myogo wordt vaak uitgedrukt door het teken "soku", dat uiterste korthed en snelheid in tijdsgebeuren uitdrukt tussen het uitspreken van de Myogo en het verwezenlijken van Geboorte in het Reine Land . De Passage over de Vervulling van de Achtttiende Gelofte zegt : "Alle levende wezens die de Naam gehoord hebben, zullen in vertrouwen verblijden al is het maar één ogenblik ; dit wordt veroorzaakt door het gemoed van oprechtheid van de Tathagata . Verlangen zij in zijn land geboren te worden , dan zullen zij ogenblikkelijk aldaar de geboorte verwezenlijken ('soku-toku-o-jo') en in de

toestand van niet-terugvallen verblijven ". In het hoofdstuk over de Praktijk (in Kyogyoshinsho) treffen we het citaat aan : "Het schriftteken soku verduidelijkt de uiterste snelheid van tijd voor het bepalen van de ware grond voor geboorte in het Beloningsland ." Ook in het eerste hoofdstuk van Tannisho lezen we :

Wanneer de gedachte de nembutsu uit te spreken in ons oprijst met de diepe verzekering dat we de geboorte in het Reine Land zullen verwezenlijken, doordat we gered worden door de onverwoordbare en ondenkbare Gelofte van Amida Buddha , op dat zelfde ogenblik ontvangen we de weldaad van gegrepen om nooit meer losgelaten te worden .

Al deze citaten tonen aan dat, op het vlak van de Achttiende Gelofte , d.i. op het werkelijk religieuze, metafysische niveau, het horen en het uitspreken van de nembutsu de belevenis van de Voortijdelijke Gelofte IS .

De anthropoloog Raymond Firth gebruikt de term "supersymbool" voor het type van religieus symbool dat eenmaking van symbool en gesymboliseerde veroorzaakt . Onder zijn voorbeelden , citeert hij de transsubstantiatie in het Katholicisme . Dit betekent dat bij het Avondmaal, ogenblikkelijk en simultaan met de woorden van de priester, brood en wijn veranderd worden in het vlees en bloed van Jesus Christus . Dit wonder gebeurt tijdens een rite waarbij enkel de ware gelovigen aanwezig zijn, d.i. het wonder geschiedt enkel ten opzichte van de ware gelovigen . De Rooms-Katholieke orthodoxie verklaart hoe, ondanks het feit dat brood en wijn hun oorspronkelijke vorm blijven behouden, hun substantie volkomen vervangen wordt door het vlees en bloed van Christus .

De Myogo van de Achttiende Gelofte kan niet gerangschikt worden bij de religieuze symbolen in de conventionele zin . We zouden hem een "supersymbool" of "meta-symbool" kunnen noemen, in de zin dat hij tijd en ruimte tussen symbool en gesymboliseerde transcendeert . Shinran gebruikt voor dit verschijnsel het concept "ocho" : 'dwarse sprong' , waarbij de afstand tussen onze Shaba-wereld en het Reine Land door het uitspreken van de Naam tot nul herleid wordt .

Men zegt dat sommige personen , die men "myokonin" noemt, bij machte zijn de werkzaamheid van de Voortijdelijke Gelofte onmiddellijk te zien zodra zij symbolen als de Myogo zien of horen, of ook Boeddhabeelden of zelfs mensen en dieren . Met andere woorden, ze zouden bij machte zijn sommige tekenen te 'activeren', waardoor voorwerpen en levende wezens sommigen worden als manifestaties van Amida's Gelofte . Bij voorbeeld :

Telkens een gedachte aan Amida's Mededogen Shoma trof terwijl hij strosandalen of iets anders aan het vlechten was , liet hij alles vallen, sprong op naar zijn woonkamer, opende het luik van het Boeddha-altaar en riep tegen het beeld "Foei ! Foei !"

Tijdens dit moment van religieuze verrukking , ziet hij geen onderscheid tussen het beeld en de werkelijke Boeddha . Op dat ogenblik IS het beeld inderdaad de Boeddha . Op een andere keer, wanneer Shoma vlak voorbij een hond ging, zei hij tot het dier : "Gelieve mij te verontschuldigen !" ; de monnik die met hem meeliep, vond zoiets ongepast en verweet hem : "Maar wie ter wereld groet nu een hond ?" . Waarop Shoma antwoordde : "Ik heb die hond helemaal niet gegroet . Maar toen ik er opeens aan dacht dat ook die hond onder de levende wezens in de tien richtingen was en ook omvat was door Amida's Gelofte , dan kon ik me niet weerhouden "Gelieve mij te verontschuldigen !" tegen de Voortijdelijke Gelofte te zeggen ." Het verhaal toont dat, toen hij de hond groette, er geen gaping was tussen de hond en de Voortijdelijke Gelofte ; maar toen hij verplicht was zich te verklaren, hij wel genoodzaakt was een onderscheid te maken tussen het symbool en het gesymboliseerde . Het volgende is een gedicht van een andere 'myokonin' , Saichi :

Hoe groot toch is Namuamidabutsu !
Ik word gedragen door Namuamidabutsu
Ik word gevoed door Namuamidabutsu
Namuamidabutsu is mijn vader-en-moeder
Ik ben uw kind.

Dit gedicht toont hoe in Saichi's geest de Myogo synoniem is met de Voortijdelijke Geloofte . Nog Saichi :

Ik ben door uw Zes-Tekens-kogel neergeschoten
Hij trof me midden in de lever
En knalde er Namuamidabutsu .

In dit gedicht toont Saichi zijn besef dat de Voortijdelijke Geloofte zich manifesteerde onder de vorm Namu Amida Butsu . Voor hem IS de Myogo de Voortijdelijke Geloofte en IS de Voortijdelijke Geloofte de Myogo .

De beroemde hedendaagse Shin-Boeddhistische auteur Joka Chikazumi schrijft als volgt :

Deze nembutsu is totaal de Voortijdelijke Geloofte . Hij is de Boeddha zelf. Hij is Namu Amida Butsu . De Boeddha's talrijker dan de zandkorrels van de Ganges zijn in de werelden in de tien richtingen verschenen om er de leringen van de Voortijdelijke Geloofte van Namu Amida Butsu te verkondigen, en Shakyamuni is één onder hen ... Alle leringen die tijdens het leven geleerd kunnen worden en alle zenchishiki (Dharma-vriend en -leraar) zijn niets anders dan Namu Amida Butsu .

Voor Chikazumi zijn alle dingen en alle personen die hem tot het nembutsu-leven gebracht hebben, Namu Amida Butsu .

In de geest van de nembutsu-beoefenaars bestaat er a.h.w. een paradox, nl. het gelijktijdig aanwezig zijn van de gelijkheid "De Myogo is de Voortijdelijke Geloofte" en van de ongelijkheid "De Myogo is NIET de Voortijdelijke Geloofte" . Toch zijn deze twee niet tegenstrijdig . Met andere woorden, die beoefenaars zijn niet gehecht, zelfs niet aan de Myogo ! Zo b.v. klaagde de huisvrouw van het huis waar Shoma verbleef erover dat ze geen hout voor het vuur had, waarop Shoma haar zei dat ze maar naar het Boeddha-altaar moest gaan en daar hout halen . Hier behandelt Shoma beeld en altaar van de Boeddha als levensloze symbolen . Dat staat natuurlijk in fel contrast met het vorige verhaal waar hij tot het Boeddha-beeld sprak als tot de echte Boeddha . Op een andere keer, toen de hoofdpriester van de Koshoji tempel hem vroeg de toestand van 'shinjin' uit te drukken, zei Shoma : "Nan to mo nai" (Er is niets bijzonders aan) . Dit houdt in dat Shoma het niveau van het nembutsu-reciteren voorbij was en dat hij elk aspect in het leven kon zien als manifestatie van de Voortijdelijke Geloofte .

Ook Saichi heeft deze zelfde toestand van bewustzijn uitgedrukt :

Ik, Saichi, ben gelukkig
Er is niets om me over te bekommeren
Er is zelfs geen noodzaak de nembutsu te zeggen
Gered door uw Mededogen
Hoe gelukkig ben ik uw gunst ontvangen te hebben,
Namu Amida Butsu

of :

Voor mij , Saichi , is er enkel de vreugde niets te bezitten
Niets anders dan dat er niets is
Alles, het goede en het kwade , is van mij afgenomen
Er is niets meer .

Shoma's "Nan to mo nai" en Saichi's "Nan ni mo nai" ('er is niets meer') zijn uitdrukkingen van volkomen bevrijding uit gehechtheid . In deze geestestoestand is het uitspreken van de Myogo enkel nog uitdrukking van dankbaarheid . Dit is dan de uiteindelijke dimensie van de Myogo ; hij is terug Naam geworden waarin de Voortijdelijke Gelofte gesymboliseerd wordt .

In zijn Jinen-honi-sho zegt Shinran dat zowel jinen als honi duiden op Amida's werkzaamheid doorheen de Voortijdelijke Gelofte welke de wezens tot de verlossing brengt et laat brengen :

Aangezien honi de werkzaamheid van de Voortijdelijke Gelofte is, en aangezien het de berekenende geest van de beoefenaar overtreft, dient men goed te beseffen dat in tariki geen-betekenis de betekenis is . Jinen is een woord dat overeenstemt met "fundamenteel veroorzakende te zijn". Door Namu Amida Butsu te zeggen, geeft Amida Buddha de verzekering dat de wezens verlost worden zonder dat er rekening gehouden wordt met hun eigen berekeningen . Jinen overtreft immers elk denken in goed en kwaad .

Het tiende hoofdstuk van Tannisho luidt : "In de nembutsu is geen-betekenis de betekenis , want hij is onbeschrijflijk , onverklaarbaar en onverwoordbaar ." De Myogo als een naam heeft geen vaste betekenis behalve voor zijn letterlijke betekenis . Toch heeft hij talloze betekenissen naar gelang van het niveau van de religieuze beleving van de nembutsu-beoefenaar .

Men zou deze betekenissen in vier categorieën kunnen groeperen . Eerst de Myogo als teken , wanneer hij voorkomt in toneelspelen en kinderliedjes ; ten tweede , de Myogo als symbool in de conventionele betekenis , duidend op een religieuze realiteit die verborgen blijft voor onze alledaagse ervaring ; ten derde , de Myogo als supersymbool , dat kan aangezien worden als de Voortijdelijke Gelofte zelf ; en ten slotte , de Myogo als Amida Buddha's Naam die de Voortijdelijke Gelofte symboliseert zodra de Myogo uitgesproken wordt als een onberekende daad van dankbaarheid . Men zou trouwens nog een andere dimensie kunnen bijvoegen, zoals Shinran zegt in Tannisho : men wordt bevrijd "tada nembutsu shite" , door het zeggen van de nembutsu alleen . Dit omvat en overtreft alle voorgaande categorieën .

Vooraf dat Shinran zei : "Men moet niet discussieren over jinen . Doet men het, dan krijgt de zin 'geen-betekenis is de betekenis' een betekenis ."

Het is met deze wijze woorden dat mijn op berekenend denken gebaseerde discussie ten einde loopt .

GLOSSARIUM van het Shin-Boeddhisme

(xiii)

JINSHIN

(diep gemoed)

Ch shen-hsin

Is, in de Meditatie-Sutra, het tweede van de drie "gemoederen" die voorondersteld worden om Geboorte in het Reine Land (= realisering van nirvāna) te verwezenlijken .

De twee andere zijn : *shijōshin* het oprechte gemoed, en *ekōhotsuganshin* het verlangen (van de Geboorte) door overdracht van verdiensten .

"Diep" betekent hier "ten gronde vertrouwend" . Volgens de Meditatie-Sutra is dit het diepe besef van Amida's mededogen en het diepreikende bewustzijn van de eigen onwaardigheid .

Shan-tao spreekt hierover als van het gemoed dat een diep vertrouwen koestert en dat van tweeërlei aard is :

1. *jinshin* gereflecteerd op zichzelf en daardoor leidend tot besef van de eigen heils-onwaardigheid, het onvermogen op eigen verdiensten het nirvāna te verwezenlijken, en
2. *jinshin* t.o.v. Amida's Voortijdelijke Gelofte, nl. de attitude van dankbaarheid voor dit Mededogen.

Voor Shinran zijn beide vormen niet afzonderlijk denkbaar . Ze zijn twee modi van eenzelfde "gemoed".

(Zie ook *sanshin* (1) & (2))

JINZU

(hoger weten)

S abhijñā

De hogere wetensvormen , verworven samen met het Boedhaschap . Traditioneel en stereotiep worden er vanaf de Pāli Kanon zes vermeld, nl.:

1. magische krachten, 2. het goddelijke oog (dat alles ziet), 3. het goddelijke oor (dat alles hoort), 4. de kennis van andermans gedachten, 5. kennis van alle vorige bestaansvormen, en 6. kennis van de opheffing van de (karmische) consequenties .

Deze zes vormen van hoger weten worden hoofdzakelijk door de Boedha's aangewend om de wezens te helpen op hun weg naar bevrijding , door de verkondiging van de Boeddhistische Leer aan te passen aan de behoeften en omstandigheden van de wezens .

JIPPO

(de tien richtingen)

S daśa-diś

De 8 richtingen van de windroos + zenit en nadir . De term is afkomstig uit de Indisch-Boeddhistische cosmologie en verwijst naar de ontelbare en onmeetbare mogelijke werelden . Dit wereldbeeld komt in praktisch alle Mahāyāna-sūtra's voor om de totaliteit van het heelal en bijgevolg de totaliteit van het werkingsveld van het Boedhaschap aan te duiden : de 'wezens in de tien richtingen', de 'ontelbaar talloze Boedha's in de tien richtingen', 'alle Boeddhialanden in de tien richtingen'.

JIRIKI

(zelf-kracht)

Tegengestelde van *tarikī* = 'Ander-Kracht', welke de Kracht van Amida's Voortijdelijke Gelofte is . *Jiriki* is de kracht van de onvolmaakte wezens die door 'zelf-kracht'-praktijken (moraliteit, ascese, meditatie, ritueel e.d.m.) streven naar Verlichting, omdat ze menen hierdoor de vereiste

karmische verdiensten te vergaren . Jiriki vindt zijn oorsprong in de fundamentele denkfout van een "ik-heid" (zelf, ātman, ego) . Aan dit "ik" wordt de kracht toegeschreven zelf in te kunnen staan voor bevrijding uit eigen lijdensexistentie .

De Jiriki-lering is uiteindelijk niets anders dan de logische consequentie van de doctrines van *anattā* in het Kleine Voertuig en van *śūnyatā* in het Mahāyāna-Boeddhisme .

Ofschoon reeds heel vroeg het onderscheid gemaakt werd tussen "zelfkracht" en "Ander-Kracht" in de Reine-Landpraktijken, bleven er steeds jiriki-elementen in gebruik , al was het maar als een soort voorbereiding. Hōnen leerde dat het reciteren van de Nembutsu de enige praktijk is welke leidt tot Geboorte in het Reine Land, vermits deze praktijk de enige is in totale overeenstemming met de Uitverkoren Geloofte (18de Geloofte) ; hij verwierp dan ook alle andere praktijken (nog door Shan-tao aanbevolen !) als "gemengd, secundair, ondoeltreffend", vermits ze op jiriki gefundeerd zijn.

Shinran accentueert verder Hōnens opvatting, maar wees ook het reciteren van de Nembutsu als middel tot Geboorte af, aangezien hij ook hierin zelfbedoelingen en ego-praktijken situeert .

De jiriki-nembutsu is immers het reciteren van de Naam met een ik-gerichte bedoeling, een berekening (*hakarai* : zie aldaar, Ekō 22), zelfs al is die bedoeling "goed" . Voor Shinran zijn alle praktijken waarin een jiriki-element aanwezig blijft, dus ook de nembutsu volgens Hōnen, slechts voorlopige "geschikte middelen" (*hōben*), welke uiteindelijk kunnen leiden tot de Ander-Kracht-nembutsu van de 18de Geloofte .

Deze Ander-Kracht-nembutsu wordt in essentie niet door de gelovige gerecieteerd, maar IN en DOOR hem door Amida zelf . De Ander-Kracht-nembutsu van de gelovige is niets anders dan de zelfkracht-nembutsu van de Boedha.

Rekening houdend met de innerlijke ingesteldheid van elk wezen, vertrekt de gelovige steeds vanuit zijn ik-denken en gebruikt hij jiriki-middelen vermits die beter in overeenstemming zijn met zijn psychische constitutie. Daarom is er volgens Shinran een groeien vanuit de 20ste Geloofte (de diverse heilspraktijken) naar de 19de Geloofte (de zelfkracht-nembutsu) en zo naar de vervulling van de 18de Geloofte in de Ander-Kracht-nembutsu. Hierdoor is meteen een weg uitgestippeld . Zonder dit uitgroeien naar de Ander-Kracht toe, blijven de jiriki-praktijken ondoeltreffend .

JISHIN

(zelf-gemoed)

Ch tzu-hsin

De term "zelf(gericht) gemoed" wordt door Shinran gebruikt met verwijzing naar de Meditatie-Sutra . Dit is het gemoed (=de attitude) dat gehecht is aan zelfkracht.

De meditatieve praktijken beschreven in de Meditatie-Sutra, met als objecten Amida Buddha en het Reine Land, worden door Shinran bestempeld als "geschikte middelen" (*upāya*) die uitmonden op de Ander-Krachtpraktijk van de nembutsu .

JISHO-YUISHIN

(eigen natuur is identisch met zo-heid)

Anders uitgedrukt : de diepe aard van elk wezen is identisch met het Boedhaschap .

fishō verwijst hier naar de "Zo-heid" (S. *tathatā*), synoniem voor "Leegheid" (S. *śūnyatā*), "Boedhaschap" (S. *buddhatā*), "Verlichting" . *yuishin* verwijst naar de stelling "alle bestaansfactoren (S. *dharma*) zijn slechts een weerspiegeling van de eigen geest".

Hieruit kan men besluiten : "Amida en het Reine Land zijn slechts weerspiegelingen van de eigen geest."

De traditionele lering van de Jōdo-Shinshū is deze conclusie te verwerpen, door te stellen dat en Amida en het Reine Land ook buiten de eigen geest bestaan .

De meeste andere Boeddhistische Mahāyāna-stromingen formuleren in populaire zin echter wel dat "Amida's gemoed en het gemoed van de mensen één zijn" . Het Pad der Wijzen formuleert immers zo de eenheid van de Boeddha en alle wezens, waarbij de mogelijkheid wordt opengelaten dat de Boeddha (het Boeddhaschap) en het Reine Land (de Verlichting) enkel binnenin de eigen geest bestaan .

Deze monistische visie wordt door Shinran voorgesteld als een van de redenen van decadentie van de Leer : "Priesters en leken in deze verworden tijd, en leraars van vandaag, verzonken in de opvatting dat "de eigen ware natuur Boeddha is" en dat "de Boeddha en het Reine Land enkel in de eigen geest bestaan", zij doen afbreuk aan (het vertrouwen) in de Werkelijke Verlichting in het Reine Land." (KGSS, III).

Toch wordt geen duidelijke "anti"-stelling ingenomen . De veroordeling slaat hoofdzakelijk terug op het "bestaan enkel in de eigen geest". De eenheid van Boeddha en lijdend wezen wordt in de latere werken van Shinran duidelijk naar voren gesteld . De Nembutsu is immers de objectivering van deze eenheid . Deze eenheid situeert zich echter niet in geest of gemoed, maar in de werkzaamheid van de Gelofte-Kracht van het Grote Mededogen . Na Shinran, zal deze monistische visie sterker worden, o.a. in de verhandeling Anjin-ketsu-jōshō, zodat Shinrans oorspronkelijke veroordeling feitelijk wel afgezwakt wordt .

JODO

(het Reine Land)

S. *sukhāvātī*

Ch. *ching-t'u*

Het Sanskrit letterlijk vertaald geeft "Vreugde-verblijf" . De Chinese vertaling als 'rein' i.p.v. 'vreugde' is gebaseerd op een technische term uit de metaalbewerking, waar "sukhā" gebruikt wordt voor de zuivere toestand van een metaal .

Sukhā , vreugde, geluk, zaligheid, wordt in de Boeddhistische terminologie gebruikt tegenover *duḥkha*, lijden .

De term Reine Land is evenwel gebaseerd op de idee dat het Boeddha-land volkomen gezuiverd is van de smetten van begeerte en onwetendheid (*buddha-kṣetra-pariśuddhi*).

Volgens de oude traditie, zou *Sukhāvātī*, het "Land van Boeddha Amitābha" zich ver weg in het westen bevinden . Sommige 19de-eeuwse sanskritisten hebben gezocht naar een bepaalde geografische streek, een hypothese die nu verlaten is .

Een nauwer verband kan gelegd worden met o.a. het dodenrijk, dat de Rig-Veda in het westen plaatst, daar waar de zon ondergaat en de god Yama heerst . Dergelijk paradijsachtig verblijf voor de overledenen wordt vaak aangetroffen in de vroeg-brahmanistische literatuur . In de Kauṣītaki-Brahmāna (XX.1) wordt de 'Brahmā-wereld' beschreven als zijnde "de meest werkelijke der werelden" . In de vroege Upaniśads, wordt van die wereld gezegd dat hij "een plaats is die enkel na de dood kan bereikt worden" (o.a. Brih.up. 6.215, Chand. 4.14,5-6). Een ethisch aspect krijgt dit hiernamaals in de latere Upaniśads, als waar b.v. gezegd wordt dat "zij die het onvergankelijke Brahman bereiken, heengaan door de poort van de zon tot waar het onsterfelijke wezen (*purusa*) is".

Met feit dat in het Tantrische Boeddhisme de windstreken toegewezen worden aan de *dhyānibuddha*'s, blijkt erop te wijzen dat ze niet geografisch, maar louter meditatief dienen begrepen te worden .

In de Reine Land-stroming wordt de ligging van het Reine Land trouwens zeer paradoxaal voorgesteld . De Grote Sutra zegt dat *Sukhāvātī* een ontelbaar oneindig aantal Boeddhalanden ver weg is ; de Meditatie-Sutra

stelt het Reine Land voor als zijnde vlakbij . In de verwezenlijking-zelf ligt de oplossing van deze schijnbare tegenstrijdigheid . In KGSS,VI rekent Shinran definitief af met elke geografische situering . Hij beschrijft Jōdo als het "Land van het Onmeetbare Licht", wat duidelijk genoeg inhoudt dat het geen geografische of cosmologische plaats is die licht zou uitstralen . Voor hem is deze beeldspraak een manier om een vormloze realiteit (die van de Verlichting) door middel van concrete beelden uit te drukken.

Ook hier is Shinran geen vernieuwer . In zijn Nembutsu-hymnen schreef Shan-tao al : "Het Reine Land is het rijk van nirvāna. het niet-geschapene" . Hierbij noteert Shinran (in Yuishinshō-mon'i) dat Jōdo één van de vele benamingen voor nirvāna is .

Jōdo wordt ook "Vervullingsland" genoemd, omdat het de vervulling is van Amida's 48 geloften voor de bevrijding van alle wezens.

Ofschoon het Reine Land , naar Vasubandhu (in Jōdo-Ron), traditioneel in het westen (ondergaande zon, dodenrijk) geplaatst wordt, schrijft Shinran in Kōsō-wasan,12 , dat het is

... eindeloos als de hemel,
breed en groot en grenzeloos .

De tegenstelling wordt aldus uitgelegd : in de onwetende geest is het Reine Land in het westen en wordt het bij de dood gerealiseerd, maar voor de Verlichte is het Reine Land grenzeloos, geheel de lijdenswereld in de tien richtingen bedekkend .

Toch blijkt, buiten de Jōdo-Shinshū om, de locatie van het Reine Land vaak een echt probleem te zijn geweest !

J I K O - J I N I E U W S

3 november : plechtigheid

De maanden september, oktober en ook nog november waren beslist koortsachtig en het zag er soms uit dat we "het" niet zouden halen . De grotere aannemingswerken waren immers met een ruime vertraging begonnen en allerlei problemen en probleempjes bleven onvoorzien oprijzen .

Eind september kreeg het Centrum definitief bericht over de toezending van het altaarmeubilair : het zou rond 20 oktober vanuit Japan, via Osaka en Rotterdam, te Antwerpen toekomen . Toen begon het nerveuze geloop naar douanediensden, scheepsagent, vervoerder . Gelukkig werden we vlug wegwijz gemaakt in de ministeriële kantoren. Trouwens, het onmogelijk geachte werd dank zij vaak onvoorzien medewerkingen realiteit . En als een mirakel kwam de container, met een vertraging van slechts enkele dagen (en dit vlak voor het Allerheiligen-weekend !) op het voorziene schema, in de Pretoriastraat op de stoep te staan .

Er was immers een datum gepland . Op 26 oktober bracht een rechtstreekse vlucht ons vanuit Japan Rev.Prof. Shoken Yamasaki, voorzitter van I.A.B.C., in gezelschap van de Heer Kitagawa, de leverancier van het altaarmeubilair, die er aan gehouden had in eigen persoon de tempeluitrusting te monteren en op te stellen . Bovendien hadden deze beide heren het prachtige Amidabeeld, werk van meester-beeldhouwer Eri, bij zich .

De plechtige heropening van Jiko-ji, samen met de dedicatie van het Boeddhabeeld, had plaats op zondag 3 november .

Het Centrum had inderhaast een redelijk beperkt aantal uitnodigingen rondgestuurd . De response was echter zo groot dat niet iedereen in de eivolle tempelruimte een plaatsje kon vinden ; enkele laatkomers moesten zich dan getroosten met in de keuken de dames een handje toe te steken met het oog op de receptie .

Het belang van de opkomst lag die dag evenwel niet zozeer in het aantal, maar wel in de diversiteit van de aanwezigen . Vrienden en belangstellenden waren opgekomen niet enkel uit geheel het Vlaamse Gewest, maar ook uit het Brusselse en uit Wallonië . Vanover de staatsgrenzen begroetten we gasten uit Nederland en Frankrijk .

Maar het waren niet allen Boeddhisten : ook vertegenwoordigers van de Rooms-Katholieke en van de Protestantse erediensten waren opgekomen . De Boeddhisten, Europeanen en Aziaten door elkaar want het Boeddhisme kent immers noch kasten noch rassen, vertegenwoordigden de brede maar gelukkig open waaiar van stromingen die we in België hebben . Voor Soto-Zen, had Genmyo Dotai, die sedert lange jaren deze school in België animeert, eraan gehouden in persoon aanwezig te zijn , naast de vertegenwoordigers van twee Tibetaanse tradities (Kagyü-Karmapa en Kagyü-Drugpa), van de Theravada-gemeenschappen . Ook enkele prominenten uit de culturele wereld waren aanwezig . Bovendien waren er per telegram of brief talrijke gelukwensen van binnen- en buitenland toegekomen .

De ceremonie zelf was, zoals gewoonlijk in de Jodo-Shinshu traditie, kort en sober .

Het altaargedeelte ('naijin') was aanvankelijk afgesloten door een gordijn, tot twee kleine meisjes het opentrokken en de aanwezigen eindelijk de pracht van het altaar konden bewonderen . Daarop voltrok Rev. Yamasaki de liturgie van het "Nieuw Binnenkomen van de Boeddha", waarvan tekst en melodie teruggaan tot een zeer oude Chinese Reine-Landtraditie uit de 7de of 8ste eeuw, overgeleverd door de Tendai-school van het Japanse Boeddhisme, waar Shinran Shonin twintig jaar lang monnik en zelfs abt was . Dit votief gedeelte werd afgesloten door de samenhang van de Lofprijzingen van de Boeddha (Sambutsu-ge, uit het eerste boek van de Sukhavativyuhāsutra) .

Na een korte onderbreking, werd de eredienst voortgezet met het "gewone" van een hoogdag : het reciet van Shoshin-ge, de Hymne van de Volkomen Overgave, waarin Shinran Shonin de evolutie en de inhoud van de Reine-Landlering van de Ander-Kracht uiteenzet . In dit gedeelte ging Shitoku, als tempelpriester, voor . Na de eigenlijke liturgie, gaf Shitoku aan de hand van het vierde hoofdstuk van Tannisho, een dharma-lering over de naam Jiko-ji en over de betekenis van het begrip "Mededogen" in het perspectief van 'Tariki', de Ander-Kracht .

Na de ceremonie had dan een receptie plaats, waarbij de toch redelijk ruime ontmoetingsplaats spoedig te klein bleek . Er werd desondanks heel wat kennisgemaakt en gepraat in een heerlijk samenspel van talen .

Shitoku wil hier allen nogmaals danken die dit mogelijk gemaakt hebben : zij die de fondsen ter beschikking gesteld hebben voor aankoop en verbouwing, zij die belangloos tijd, doorzicht en spierkracht geleverd hebben voor praktische realisatie en afwerking, zij die Jiko-ji doorheen de administratieve labyrinten geloodst hebben . Namen noemen is misschien onrechtvaardig en restrictief, gelet op de talrijke anoniemen, maar toch moeten enkele ons van de tong rollen, zeker die van Rev. Yamasaki, zonder wie de Europese Shin-gemeenschappen en hun huidige infrastructuur niet leefbaar zouden zijn, of de Heer Yehan Numata, schenker van het Amidabeeld en van het altaarmeubilair, die zijn ganse leven en industriële werkzaamheid in dienst heeft gesteld van de verbreiding van het Boeddhisme . Maar denken we ook aan b.v. sannemer M.Verbeek uit Berchem-Antwerpen die een wel 'vreemde' opdracht aanvaard heeft, aan de heer Chafneux die wiens ervaring en bevoegdheid ons zo nuttig geweest zijn, aan de grote kunstenaar Eri en zijn hele familie, plus dan aan de talrijken die ongevraagd kleine en grote diensten bewijzen : schilderen, stofzuigen, behangen, afstoffen, schuren, vaatwassen, al die alledaagse dingen zo noodzakelijk bij elk initiatief . Het zij me in dit verband toegelaten ook mijn echtgenote te danken voor haar zo "onzichtbare maar voelbare" aanwezigheid in het oplossen van praktische problemen .

Het is enkel door zulke samenwerking en convergentie dat Jiko-ji zijn functie van Boeddhistische ontmoetingsplaats kan vervullen en blijven vervullen .

EKO : nieuwe periodiciteit

Dit nummer van EKO is niet in december verschenen zoals het al meer dan zeven jaar de gewoonte is . Dit komt doordat het Centrum de periodiciteit van zijn tijdschriftje gewijzigd heeft : Eko zal voortaan verschijnen in de maanden januari, april, juli en oktober . Hiermee wordt gehoopt dichter bij de evenementen te komen . Zo b.v. hadden we ondervonden dat we de Boeddhadag te Mariemont, welke in mei of juni doorgaat, reeds in het maartnummer moesten aankondigen, met vaak onvolledige gegevens ...

Oorspronkelijk had het Centrum er ook aan gedacht de verschijningsvorm van Eko te veranderen . Sommige lezers klagen er terecht over dat het kleine lettertype moeilijk leesbaar is . Dat stelde ons voor een waar dilemma, want het Centrum wil vooral het inhoudelijke volume van Eko bewaren (en zelfs uitbreiden) ; dezelfde inhoud met een groter lettertype betekent meteen een forse verhoging van het papiergewicht en bijgevolg vooral een vermenigvuldiging van de portkosten . Daarom doen we net als een regering : we moeten de kosten drukken . Het Centrum kan zich niet veroorloven Eko zonder abonnementskosten te blijven verdelen als dit meer dan een verdubbeling van de kostprijs inhoudt . En daardoor blijven we dus voorlopig bij het oude vertrouwde formaat , hoe jammer we het ook vinden...

Women's Convention

In ons vorige nummer hebben we reeds "The 8th World Buddhist Women's Convention" aangekondigd, die van 6 t/m 9 oktober 1986 te Kyoto doorgaat .

We herinneren eraan dat voor de duur van de Conventie, verblijf en maaltijden van deelnemers (en deelnemers, want we willen ook niet seksist in de andere zin worden) gedragen worden door de organisatoren, zodat principieel enkel de reiskosten ten laste van de deelnemers vallen . Maar ook die kosten zijn eigenlijk niet van de poes, zeker niet als het gaat om een heen-en-terugje van enkele dagen .

In dit verband heeft JAL (Japan Airlines) echter een schema opgesteld dat niet enkel de vlucht heen en terug inhoudt, maar ook een verlengd verblijf in Japan, met diverse tochten en bezoeken . Dit JAL-voorstel is in onze ogen wél erg interessant, zeker wat de prijs betreft . Ziehier het voorstel van Japan Airlines :

- 30.09 Lijnvlucht Brussel/Tokyo via Poolroute per B.747.
- 01.10 In de late namiddag aankomst te Tokyo en transfert naar Grand Palace Hotel.
- 02.10 Bezoek aan Tokyo.
- 03.10 Bezoek aan Nikko
- 04.10 Per bus naar Kamakura . Bezoek aan de Daibutsu en het Hakone Meer . Lunch te Hakone . Namiddag per 'bullet'-trein naar Kyoto en transfert naar Kyoto Tokyu Hotel.
- 05.10 Bezoek aan Kyoto , namiddag vrij .
- 06.10 Na ontbijt in hotel, worden de gasten overgenomen door de organisatoren van de Women's Convention, tot na lunch, terug naar Kyoto Tokyu Hotel.
- 10.10 Bezoek aan Nara.
- 11.10 Na ontbijt in Hotel, naar Osaka International Airport, vanwaar lijnvlucht per B.747 terug via Poolroute naar Europa.
- 12.10 In de late voormiddag aankomst te Brussel .

Niet alleen geeft deze reis een goed idee over wat er in Japan zoal te zien is, ook de prijs is buitengewoon interessant (als men bedenkt dat een 'normale' vlucht Brussel-Tokyo-Brussel boven de 120.000 frank kost) :

per persoon (op basis van 2-beds kamer met bad)
BF 98.940,- bij een minimum van 15 à 19 deelnemers
BF 95.630,- bij een minimum van 20 à 24 deelnemers
suppl. BF 11.000,- voor single.

BTW inbegrepen .

Meer bijzonderheden zijn te bekomen bij Japan Airlines (Louizalaan 283 b.6 , 1050 Brussel , tel.02/640.85.80, vragen naar de Heer G.R.Van Houche). Ons Centrum wil wel als "brievensbus" dienen, maar heeft noch aansprakelijkheid noch bevoegdheid wat betreft dergelijke reis .

Belangstellenden doen er goed aan snel te beslissen . Officieel werd de inschrijving voor de Conventie afgesloten op 20 december 1985, maar waarschijnlijk kan het Centrum wel een gaatje vinden voor laatkomers .

Voor direct contact met de organisatoren :

Rev. GISHO INAOKA
Supervisor
Administration Office of the
8th World Buddhist Women's Convention
Horikawa-dori , Hanayacho-sagaru
Shimokyo-ku , KYOTO 600 Japan

Goede reis !

honganji administratie

In ons vorig nummer brachten we een afbeelding van de hoofdtempel te Kyoto in verband met de restauratie en de weder-inhoudiging van de Amida-do .

Aandachtige bekijkers van die afbeelding zagen helemaal rechts van het dak van de Amida-do een bouw die blijkbaar nog in volle constructie was . Dit grote gebouw is het nieuwe administratieve complex, met drie verdiepingen bovengronds en twee ondergronds .

Op 9 oktober werd het plechtig door Go-Monshu Koshin Ohtani in gebruik gesteld . Buiten de administratie, die de oude , fel verouderde, te nauwe kantoorruimten uiteindelijk kan verwisselen tegen moderne, luchtige en gesofistikeerde lokalen, vindt men er grote en middelgrote conferentiezalen met alle audiovisuele middelen die men zich in Japan kan inbeelden, klaslokalen , winkels, boekhandels en cafetaria's .

fiscale problemen

De Japanse fiscale diensten hebben bekendgemaakt dat ook Shinto- en Boeddhistische priesters zich schuldig durven maken aan fiscale fraude . Zo zou in 1984 voor een 3 miljard yen (bij de 775 miljoen BF) verduisterd zijn door een 2.936 religieuze organisaties .

De gemiddelde Belg, die van nature ook aan zulke sport doet, voelt hiermee blijkbaar een nieuwe spirituele riem onder zijn fiscaal hart gelegd .

I.A.B.C. studiebeurs naar Jiko-ji

Bij de inspanningen van de I.A.B.C. onze Antwerpse Jiko-ji te steunen, werd tijdens een recente bestuursvergadering besloten een studiebeurs van één jaar beschikbaar te stellen voor assistentie bij de werkzaamheden in Europa . Eenparig werd daarbij besloten deze beurs toe te kennen aan een jonge dame, met behoorlijke kennis van Engels en Frans, waarvan de opdracht omschreven werd als assistente voor Shitoku A. Peel .

Deze jonge dame , Keiko Yamamoto, is een oud-studente van de Kyoto Women's University, en daàr in het bijzonder van Rev.Prof. Kakue Miyaji , een welbekende van de Jodo-Shinshu Gemeenschap in België . Voorzien is dat haar verblijf in Jiko-ji te Antwerpen één jaar zal duren . Er werd evenwel overeengekomen een proeftijd van één maand in overweging te nemen voor het geval er zich aanpassings-moeilijkheden zouden voordoen .

Het Centrum rekent echter op begrip en soepelheid bij al zijn leden om het Juf. Yamamoto zo gemakkelijk en aangenaam mogelijk te maken , zeker gedurende de eerste weken van haar allereerste verblijf buiten Japan . Verwacht wordt dat Juf. Yamamoto einde mei of begin juni naar Antwerpen komt .

Juf. Yamamoto is, buiten haar zuiver academische vorming om, ook gediplomeerd in diverse typisch Japanse kunsttakken, o.a. bloemenschikken en calligrafie . Indien alle vlot verloopt, zullen we later in het jaar cursussen in deze materie kunnen aankondigen . Maar belangstellenden mogen zich nu al aan het Centrum kenbaar maken, want dit vergemakkelijkt heel wat de latere organisatie .

Permanentie in Jiko-ji

Er zijn soms mensen die graag persoonlijk contact zoeken . Daarom zal voortaan, in de mate van het mogelijke en buiten sommige periodes om, Shitoku in Jiko-ji voor een gesprek te vinden zijn ook op vrijdagnamiddagen, van 4 tot 5 uur .

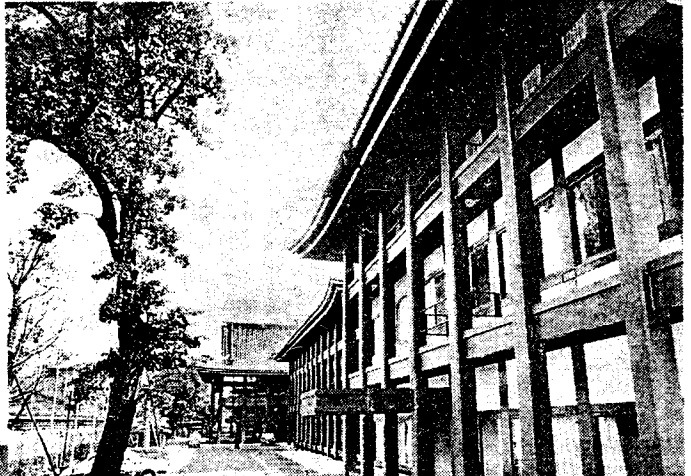
Adres van het Centrum

We vestigen nogmaals de aandacht op het feit dat de zetel van het Centrum voor Shin-Boeddhisme v.z.w. niet de Pretoriastraat is, maar nog steeds Zittaart 21, 2419 Lille en dat alle briefwisseling nog steeds aan dit adres moet gericht worden .

... en ekō's beste
wensen voor een 1986
van vreedig en vredig gemoed
in de warmte van
de nembutsu!
Shitoku

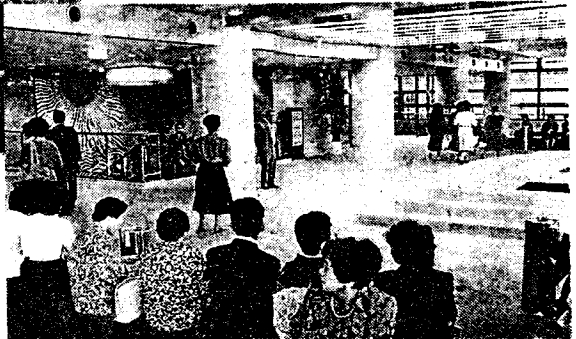
Plechtige inhuldiging door Go-Monshu (links achter) .

Zicht op de voorzijde .

Audio-visuele elektronica .

Ruime en luchtige hallen .

A L'INTENTION DE NOS AMIS FRANCOPHONES

C'est le 3 novembre qu'a eu lieu la dédicace de la statue d'Amida Buddha, oeuvre du sculpteur Eri, qui a été installée dans le nouveau sanctuaire (naijin) du Jiko-ji. Nous tenons à remercier chaleureusement tous ceux et toutes celles qui ont contribué à cette réalisation.

Parmi les nombreux invités, nous avons été particulièrement flattés de la forte présence d'amis francophones, venus non seulement de Wallonie ou de la région bruxelloise, mais également du Nord de la France. Autre motif de joie : la présence de représentants des diverses orientations bouddhiques actuellement actives dans en Belgique, démontrant ainsi l'esprit d'unité ('ekacitta', 'i-shin') qui les anime sur la Multiple Voie du Noble Dharma.

Cette présence nous permet de réaffirmer ici que Jiko-ji n'est pas un endroit réservé ni à la seule région anversoise ni à la communauté néerlandophone ni même à la seule communauté Jodo-Shinshu, mais se veut un lieu de rencontre pour toutes les communautés linguistiques, culturelles ou spirituelles. Le Bouddha ne nous apprend-il pas qu'il faut toujours voir au-delà des fixations, des limites, des idées reçues ou préconçues ?

Notons également que, si les "causes et conditions" sont favorables, nous pourrions après l'été 1986 organiser des séances et/ou cours dans certaines matières typiquement japonaises, comme l'art d'arranger les fleurs, la cérémonie du thé, la calligraphie etc. grâce à la présence au Jiko-ji d'une personne qualifiée en provenance directe de Kyoto.

Notre éditorial parle de l'importance que revêt la gratitude dans le Bouddhisme Shin. Devant l'inanité des calculs égotistes et l'inefficacité des rites et pratiques, il ne reste, dans cet Age du Dharma Décadent, que ce sentiment profond d'humble gratitude envers le Bouddha de l'Infini de la Lumière et de la Vie, laquelle gratitude s'exprime dans Namu Amida Butsu, dépassant ainsi toutes les confrontations sujet/objet, moi/autre, bien/mal. Le bouddhiste manifesterait donc cette gratitude aussi pour les échecs et les douleurs de son existence !

Les pages 6 à 10 donnent la traduction du 12e chapitre du Tannisho. Deux motifs se répondent comme en contrepoint : une connaissance intellectuelle des textes et doctrines est-elle indispensable pour réaliser la libération, et : les discussions du genre "Toi tu as tort et Moi j'ai raison" sont-elles profitables ? A la première question, Shinran donne une réponse toute en équilibre et en nuances, alors qu'il conseille une abstinence de toute discussion ne visant en fait qu'à remporter une victoire bien vaine, ces disputes entraînant surtout des sentiments de haines et d'orgueil, étant de surplus bien inutiles. Pour le texte français de ce chapitre, nous conseillons la belle traduction du Tannisho, faite par le Rév. Jér. me Ducor, publiée par l'I.A.B.C. et disponible dans notre Centre.

La 15e suite de la série "La Place de Shinran dans le Bouddhisme" reprend le thème de la nette distinction à faire entre une formule méditative (p.ex un mantra) et le nembutsu. Pour celui-ci ni la langue ni la formulation originelle ni le mode de récitation (rythme, tonalité, accentuation) n'importent. Le nembutsu n'est pas non plus une formule d'adoration ('bhakti') puisqu'il exclut toute relation personnelle entre un 'adorateur' et un 'Adoré'. Il n'implique même pas une possible identité des deux aspects de sa formule (un "je" et "Amida").

S'il faut absolument trouver une détermination plus ou moins intellectuelle (la détermination "esthétique" serait plus valable, mais elle se situerait au-delà du discursif), on pourrait penser à une interaction dynamique jouant sur les deux pôles qui eux, n'auraient qu'une valeur relationnelle et donc relative .

Les pages 15 à 19 reprennent in extenso l'exposé fait par le Rév. Toshikazu Arai lors de la 2e Conférence Mondiale de l'I.A.S.B.S (Honolulu, août 1985) . Dans ce texte, l'auteur étudie comment on pourrait définir le nembutsu par rapport aux symbolismes religieux tels que ceux-ci ont été définis par Paul Tillich et d'autres chercheurs . Le Rév.Arai arrive à la conclusion que le nembutsu à trop de dimensions diverses pour répondre à quelque définitions que ce soit et qu'il faudrait au moins envisager quatre catégories différentes de signes ou symboles, et ce en fonction de l'éclairage que l'on projette sur le nembutsu ou selon la situation dans laquelle il apparaît .

Quant au glossaire, il mentionne e.a. deux notions de grande importance dans le Bouddhisme Shin : "Jiriki", le 'propre pouvoir', pouvoir du moi, - par opposition au pouvoir du Bouddha (tariki ou 'Pouvoir-Autre') ; et "Jodo", la Terre Pure, égale au nirvana et non point une région mythique ou "paradis" réservé aux élus ou aux plus méritants .

Pour les nouvelles, outre un compte-rendu de la cérémonie du 3 novembre, il y a la nouvelle périodicité d'Eko, puisque celui-ci paraîtra dorénavant en janvier, avril, juillet et octobre, c'est-à-dire avec un décalage d'un mois .

Du 6 au 9 novembre aura lieu à Kyoto la "8th World Buddhist Women's Convention" que nous avons déjà présentée dans notre numéro précédent.

Les participant(e)s seront logé(e)s et nourri(e)s par les organisateurs; seuls les frais personnels mais aussi le voyage seront à charge des participants . Or le voyage privé étant assez cher, surtout pour les quatre jours de la Convention proprement dite, la compagnie Japan Airlines a eu la bonne idée de proposer à ceux et celles qui aimeraient participer à cette Convention, un forfait bien intéressant, comportant l'aller-retour (vol régulier, route polaire), un programme de visites aux hauts-lieux de la culture japonaise (Tokyo, Nikko, Kamakura, Hakone, Kyoto, Nara), ainsi que les repas et les hôtels, tout cela pour douze jours à des prix alléchants puisque même inférieurs tout-compris au simple vol aller-retour ordinaire . Voyez dans le texte néerlandais les détails, les prix, les conditions et aussi où s'adresser pour de plus amples informations .

Que 1986 soit pour chacun
une année de joie et de paix
dans le nembutsu !

Shitoku

ROOSTER DER BIJEENKOMSTEN

Di 14.01 20 u. Mem.Zuiken Inagaki	Di 11.03 20 u.
Za 18.01 15 u. Ho-on Ko *	Za 22.03 15 u. Higan-E ***
Di 21.01 20 u.	Di 25.03 20 u.
Di 04.02 20 u.	Di 15.04 20 u.
Di 18.02 20 u. Nehan-E **	Di 22.04 20 u.
Di 25.02 20 u.	Zo 27.04 11 u. Hanamatsuri ***
Di 04.03 20 u.	

- * Ho-on Ko - Gedachtenis van Shinrans overlijden, eigenlijk op 16 januari .
- ** Nehan-E Nirvana-Dag - Gedachtenis van Shakyamuni Buddhas intrede in het Volkomen Nirvana .
- *** Higan-E - Dag van de Voorjaarsdevotieperiode, die begint op 18 en eindigt op 23 maart .
- **** Hanamatsuri - lett."Bloemenviering", (eigenlijk 8 april !)in Japan het Feest van de Bloeiende Kersebomen, ook het Feest van de Kinderen (geschenkendag !) omdat ook volgens de Mahayana-traditie op deze dag de Geboorte van Shakyamuni Buddha gevierd wordt . Wij hopen deze viering in de kleine tuin van Jiko-ji te laten doorgaan .

Men gelieve er nota van te nemen dat de zetel van het CENTRUM VOOR SHIN-BOEDDHISME V.Z.W. niet in de Pretoriastraat gevestigd is, maar nog steeds te 2419 Lille-Poederlee . Alle briefwisseling dient dan ook steeds tot dit adres gericht te worden !

Principeel bepaalt het CENTRUM VOOR SHIN-BOEDDHISME V.Z.W. noch bijdrage noch lidgeld noch abonnementsgeld . Het Centrum en de Shin-Tempel JIKO-JI erkennen de spirituele en morele autoriteit van de Jodo-Shinshu Hongwanji-ha in de personen van Hoofdabt Go-Monshu Koshin Ohtani en Ere-Hoofdabt Zenmon Kosho Ohtani , maar zijn financieel en organisatorisch autonoom . Hun werking is dus afhankelijk van UW medewerking, UW waardering en UW giften .
 Onze bankrekening (voor België) is 417-5038671-76 , Centrum voor Shin-Boeddhisme v.z.w., 2419 Lille . Voor Nederland en buitenland : bij voorkeur postrekening 000-0173766-39 , op maan van A. Peel , B-2419 Lille , België) .

J I K O - J I

TEMPEL VAN HET LICHT VAN MEDEDOGEN
 Pretoriastraat 68
 2600 Berchem-Antwerpen

CENTRUM VOOR SHIN-BOEDDHISMEV.Z.W.

Zittaart 21
 2419 Lille - België
 tel.(014) 22 12 42

